והאידנא הוא דליוה פרסאי. שלקחוהו ממקומו ובנאוהו למעלה מאקרע ולהכי לא בעי לתתא פרת עד היכן לפי שפרת נופל בחדקל ועוד בגל מושכת למטה ממנו עד אפמיא תתאה כדאמר לעיל: **להך גיסא דפרת עד היכא.** בשפתה כלפי מערב עד היכן מתפשט רחבה של בגל: **מאי דעתך.** שבאת ליטאל: **משוס בירס.** שמא בירס שיושבת בהך גיסא מיבעיא לך: **מייחסי דפומבדיתא.** שהיא בין שתי הנהרות מבירס נסבי ס"מ מוחזקין הם בה בחזקת יחוס: **כמחלוקת ליוחסין.** בארבה ורחבה של בגל: **כך מחלוקת לגיטין.** דקיימא לן (גיטין דף ב.) המביא גט משאר ארצות צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם לפי שאין בקיאין לשמה והמביא גט מארץ ישראל לבגל אינו צריך לומר ובגל הרי היא כארץ ישראל לגיטין שאף הם היו חכמים ובקיאין לשמה: **עד ארבא סגיינא.** אגם של קנים וערבה שקורין אוסר"א: **סגיינא דגישרא.** שני אגמים היו למטה מהגשר זה למטה מזה: **חביל ימא.** שם מקום: **תכילתא דבבל.** מכלילה ותפארתה של בגל ליוחסין: **שוניא וגוביא ולילורא.** מקומות הם: **תכילתא דחביל ימא.** תפארת של חביל ימא: **איתתא בעא מינייהו.** כותיים לא נתערבו בהם אבל הקול יצא על ידי ששאל כותי אחד אשה מהם אבל הם לא נתנו לו. ויש אומרים רב פפא בעא מנייהו איתתא ולא יהבי ליה לכך היה מוציא עליהם שמן פסול וקשה בעיני לומר כן: **כגולה.** פומבדיתא קרי גולה בראש השנה (דף פג.): **מאיסי דקירא.** מקום על נהר פרת למעלה מכל המקומות המזכרים למעלה: **והאמר ר' יוחנן.** לעיל (י) מיחסותא דבבל בפרת עד מעברתא דגדמא ומקפת לא: **אמר אביי רגועה נפקא.** בגלכסון ממעברתא דגדמא ומקפת את הפסולין עד מעלה מאיסי דקירא שהיא מן הפסולין ושוב משוט כפי הרגועה על פרת: **חלזון.** נהר: **וינחם בחלח ובחבור.** בעשרת השבטים שהגלה סנחריב משתעי: **וכולן לפסול.** כל מקום שגלו השבטים נטמעו עובדי כוכבים בבנותיהם ועובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל אפילו למ"ד (יבמות דף מה.) הולד ממזר לא הוי פגום מיהא הוי:

לתך גיסא דפרת עד היבן. פי' בקונטרס להכי לא בעי לתתא פרת עד היכא לפי שפרת נופל בחדקל ועוד בגל מושכת למטה ממנו עד אפמיא תתאה כדאמר לעיל: **איתתא בעא מינייהו ולא יהבו ליה.** ולכך הוצא עליהם לעז וי"מ דקאי אדרב פפא ולא נהירא דא"ו שיעלה בדעתו של אותו צדיק להוציא לעז עליהם שלא כדין: **בין** הנהרות הרי היא בגולה ליוחסין. ולריך לומר דשני מקומות הן דאי משוס חדקל ופרת לא הוה בעי גמרא וכי בין הנהרות מאי הוי דפשיטא לכולי עלמא דמייחסי דלעיל נמי לא בעי אלא מן הלדדין אבל בין הנהרות פשיטא ליה דמיוחסין הן: היוס

והאידנא הוא דליוה פרסאי (א) אמר ליה אביי לרב יוסף להא גיסא דפרת עד היכא אמר ליה מאי דעתיך משום בירם מייחסי דפומבדיתא (ב) מבירם נסבי (ג) אמר רב פפא כמחלוקת ליוחסין כך מחלוקת לענין גיטין ורב יוסף אמר מחלוקת ליוחסין אבל לגיטין דברי הכל עד ארבא תניינא דגישרא **אמר רמי בר אבא חביל ימא** (ד) תכילתא דבבל שוניא וגוביא תכילתא דחביל ימא רבינא אמר אף ציצורא תניא נמי הכי חנן בן פנחס אומר חביל ימא תכילתא דבבל שוניא וגוביא וציצורא תכילתא דחביל ימא אמר רב פפא והאידנא איערבי בהו כותאי ולא היא איתתא הוא דבעא מינייהו ולא יהבו ליה מאי חביל ימא אמר רב פפא זו פרת (ה) דבורסי ההוא גברא דאמר להו אנא מן שוט מישוט עמד רבי יצחק נפחא על רגליו ואמר שוט מישוט בין הנהרות עומדת וכי בין הנהרות עומדת מאי הוי אמר אביי אמר ר' חמא בר עוקבא אמר רבי יוסי בר' חנינא בין הנהרות הרי היא כגולה ליוחסין והיכא קיימא אמר ר' יוחנן (ו) מאיהי דקירא ולעיל והא אמר רבי יוחנן (ז) עד מעברתא דגיזמא אמר אביי (ח) רצועה נפקא אמר רב איקא בר אבין אמר רב חננאל (ט) אמר רב חלזון (י) ניהוונד הרי היא כגולה ליוחסין א"ל אביי לא תציתו ליה יבמה היא דנפלה ליה התם א"ל אטו דידי היא דרב חננאל היא אזיל שיילוה לרב חננאל אמר להו הכי אמר רב חלזון ניהוונד הרי היא כגולה ליוחסין ופליגא דר' אבא בר כהנא (יא) דאמר ר' אבא בר כהנא מאי דכתיב [1] וינחם בחלח ובחבור נהר גוזן וערי מדי חלח זו חלזון חבור זו (יב) הדייב נהר גוזן זו גינזק ערי מדי זו חמדן וחברותיה ואמרי לה זו נהוונד וחברותיה מאי חברותיה אמר שמואל כרך מושכי (יג) חוסקי ורומקי אמר רבי יוחנן וכולם לפסול קסלקא דעתא מושכי היינו מושכני והאמר (יד) ר' חייא בר אבין אמר שמואל מושכני הרי היא כגולה ליוחסין אלא מושכי לחוד ומושכני לחוד [2] ותלת עלעין בפומה בין שיניה אמר רבי יוחנן זו חלזון הדייב ונציבין שפעמים בולעתן ופעמים פולטתן וארו חיוא אחרי תנינא דמיה לדוב (טו) תני רב יוסף אלו פרסיים שאוכלין ושותין כדוב ומסורבלין כדוב ומגדלין שער כדוב ואין להם מנוחה כדוב ר' אמי כי הוה חזי פרסא דרכיב אמר היינו דובא ניידא א"ל רבי ללוי הראני פרסיים אמר ליה דומים לחיילות של בית דוד הראני חברין דומין למלאכי חבלה הראני ישמעאלים דומין לשעירים של בית הכסא הראני תלמידי חכמים שבבבל דומים למלאכי השרת כי הוה ניחא נפשיה דרבי אמר הומניא איכא בבבל כולה (טז) עמונאי היא (יז) מסגריא איכא בבבל כולה דממזירא היא בירקא איכא בבבל שני אחים יש (יח) שמחליפים נשותיהם זה לזה בירתא דסטיא איכא בבבל היום סרו מאחרי המקום דאקפי פירא בכוורי בשבתא ואזיל וצדו בהו בשבתא ושמתינהו ר' אחי ברבי יאשיה ואישתמוד אקרא דאגמא איכא בבבל אדא בר אהבה יש בה היום

ותלת עלעין בפומה. כתיב (יח) השניה שבמראה דניאל כתיב והיא בגל: **בפומה בין שיניה.** בפומה משמע מבפנים בין שיניה משמע שבולטות מבחוץ: **בולעתן.** מוצלת עליהם: **ומסורבלים כדוב.** בעלי בשר. לשון עובי ושומן הוא ובעלמא (שבת דף קלז:) נמי אמרי' קטן מסורבל בבשר המלובש בבשר כסרבל: דוב אין לו מנוחה כשהוא קשור הולך ובא תמיד סביבותיו: **דובא ניידא.** דוב נודד: **הראני פרסיים.** בעל משלות ודומיות היה לוי וקאמר לו רבי משול לי פרסיים למה הם דומים: **כחיילות של בית דוד.** גבורים (יט): **חברין.** אומה הסמוכה לפרסיים ומשתיתים הם וטרפיים הם יותר מפרסיים: **לשעירים.** מלובשים שחורים ודומים לשדים: **דומים למלאכי השרת.** לבושים לבנים ועטופים כמלאכי השרת וכתיב (יחזקאל ט) והאיש לבוש הבדים. והכי נמי אמרינן בבמה מדליקין (שבת דף כה:) על רבי יהודה שהיה מתעטף ויושב בסדינים המצויינין ודומה למלאך כו' ובנדרים (דף כ:) נמי אמרינן מאן מלאכי השרת רבנן ואמאי קרי להו מלאכי השרת משום דמצויינין כמלאכי השרת במלבושים נאים (כ): **כי קא ניחא נפשיה.** נזרקה נבואה בפומיה: **הומניא.** עיר שמה כך: **מסגריא.** עיר היא וכל הנך כולהו מקומות הינהו: **בירתא דסטיא.** על שם שסרו מאחרי המקום ופירש רבי היאך סרו: **דאקפי פירא דכווריי ואזיל וליידי בשבתא ושמתינהו וכו'.** הליף הביבר דגים הרבה והלכו ולדו: **דאקפי.** הליף כדמתרגמינן ויקף הכרזל (מלכים ב ו) וקפא פרזלא: **פירא.** בריכה עשויה לגדל דגים ובלע"ז ביב"ר: **ואישתמוד.** נשתמדו: היוס

1. וַיִּגֶל מֶלֶךְ אַשּׁוּר אֶת יִשְׂרָאֵל אַשּׁוּרָה וַיַּנְחֵם בְּחַלַּח וּבְחָבוֹר נְהַר גּוֹזָן וְעָרֵי מָדָי:

מלכים ב יח יא

2. וְאָרוּ חַיָּה אָחֳרִי תִנְיָנָה דְּמִיָּה לְדֹב וְלִשְׁטַר חַד הֻקְמַת וּתְלָת עֶלְעִין בְּפֻמָּהּ בֵּין שִׁנָּהּ וְכֵן אָמְרִין לַהּ קוּמִי אֲכָלִי בְּשַׂר שַׂגִּיא: דניאל ז ה

גליון הש"ס

תוס' ד"ה בין וכו' וצ"ל דשני מקומות הן. עיין עילוזין דף יט ע"ל תד"ה אם בין הנהרות:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ותלת וכו' במיה הראשונה שבמראה וכו' והיא בגל וקשי' בפומה כל"ל והד"א:

לעזי רש"י

אושר"א [אושיריי"ד]. שדה ערבות.

ביב"ר [ויביי"ר]. ברכת דגים.

מוסף רש"י

וכולם לפסול. רובן ממזרים שנטמעו עשרת השבטים בעובדות כוכבים (ל"ל בנות עשרת השבטים בעובדי כוכבים) ובניהן הרי הן כישראלים ונוהג בהן איסור ממזרות, והן לא מהרו וגאלו זה הן אחותו או בתו והרי הן ממזרים (יבמות יז:). שפעמים בולעתן ופעמים פולטתן. ג' מדיעות היו תמיד מולדות בה ומטלטלות עמה (דניאל ז ה). וארו. והנה. אחרי. אחרת (ע"ז ב:). ומסורבלין. מלובשין בבשר (מגילה יא.). שמיעה כמו (שבת קלז:) קטן המסורבל בבשר, ולשון מלבוש הוא כמו (דניאל ג) כפיתו בסרבליהון (ע"ז ב:). ואין להם מנוחה כדוב. דוב אין לו מעוחה אלא הולך ובא כל שעה (שם).

עשרה יוחסין פרק רביעי קידושין

היום יושב בחיקו של אברהם אבינו. פירש בקונטרס יש אומרים מת וא"כ אין זה רב אחא בר אהבה שבגמרא וגרלה לומר יושב בחיקו של אברהם שבגנת לברית מילה וזה רב אחא בר אהבה שהאריך ימים הרבה משמת רבי עד דורות אחרונים בימי רב נחמן בר יצחק כדאמרי' בב"ב (דף כב.[6]) אך ר"י פי' א דשני רב אחא בר אהבה הוו ב): **חמשה** קהלי בתיבי. פי' ג) גבי אזהרת פסולי יוחסין אבל קהל דגבי פלוע דכתיב לא תביא לגאו בפסולי יוחסין משתעי ד עוד אומר ר"י משום דלא שייך ביה קהל: ומה

היום יושב בחיקו של אברהם היום נולד רב יהודה בבבל דאמר מר כשמת ר' עקיבא נולד רבי כשמת רבי נולד רב יהודה כשמת רב יהודה נולד רבא [1] כשמת רבא נולד רב אשי ללמדך [6] שאין צדיק נפטר מן העולם עד שנברא צדיק כמותו שנאמר [1] וזרח השמש ובא השמש עד שלא כבתה שמשו של עלי זרחה שמשו של שמואל הרמתי שנאמר [2] ונר אלהים טרם יכבה ושמואל שוכב וגו' [3] צוה ה' ליעקב סביביו צריו [4] רב יהודה אמר כגון הומניא לפום נהרא [4] ויהי כהנבאי ופלטיהו בן בניהו מת ואפול על פני ואזעק קול גדול ואומר אהה אדני ה' רב ושמואל חד אמר לטובה וחד אמר לרעה מאן דאמר לטובה כי הא דאיסתנדרא דמישן חתניה דנבוכדנצר הוה שלח ליה מכולי האי שבייה דאיתית לך לא שדרת לן דקאי לקמן בעי לשדורי ליה מישראל א"ל פלטיהו בן בניהו אנן דחשבינן [5] ניקו מקמך הכא ועבדין ניזלו להתם ואמר נביא מי שעשה טובה בישראל ימות בחצי ימיו מאן דאמר לרעה דכתיב [5] ותבא אותי אל שער בית ה' הקדמוני הפונה קדימה והנה בפתח השער עשרים וחמשה איש ואראה בתוכם את יאזניה בן עזר ואת פלטיהו בן בניהו שרי העם: [6] ויבא אותי אל חצר בית ה' הפנימית והנה פתח היכל ה' בין האולם ובין המזבח כעשרים וחמשה איש אחוריהם אל היכל ה' ופניהם קדמה ומאן דאמר לרעה דאמר רב יהודה אמר רב יוסף אי לאו דאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוסי הוה אתי אליהו מפיק מינן צוורני צוורני קולרין [7] ת"ר [8] גר [9] נושא ממזרת [10] דברי ר' יוסי ר' יהודה אומר גר לא ישא ממזרת [7] אחד גר אחד עבד משוחרר וחלל מותרים בבהנת מ"ט דרבי יוסי חמשה קהלי כתיבי

חד

דיום יושב בחיקו של אברהם. י"ל מת היום ומה כן אין זה רב אחא בר אהבה שבגמרא. וגרלה [6] דהא יושב בחיקו של אברהם אבינו שנכנס לברית מילה וזה רב אחא בר אהבה שהאריך ימים הרבה [7] משמת רבי עד דורות אחרונים בימי רב נחמן בר יצחק כדאמרינן בבבא בתרא (דף כב.): **נוח ה' ליעקב סביביו צריו.** לריס שהיו סובבים אותם באמלס דהיינו עמון ומואב שהאירו להם יותר מן הכל כדאמרינן בחלק (סנהדרין דף לו:) עמון ומואב שכיני בישי דירושלים היו אותם לוה שיהיו סובבים אותם אף בגלותם כגון הומניא דכולה דעמונאי היא כדאמרי' לעיל [8] הוסיפם קמחריב בבבל והיו מצירים לישראל שבפוס נהרא: **חד אמר לעובה.** היה מייליל הנבית עליו: **וחד אמר לרעה.** שהיה רע בעייני שמת מיתה יפה: **דאיסתנדרא דמישן.** שלטון של מישן: **מי שעשה הטובה הזאת.** שהגיל את הגולה מלהיות עבדים [9] לעבדות: **איני יודע שאחוריהם אל היכל.** [10] שהיה במערב העזרה מה תלמוד לומר אחוריהם וגו' אחוריהם ממש כשהוא מפורע שהיו מתכוונין להראות אחוריהם לגנאי: **אפשר דשמואל הוא דאמר לרעה.** דשמואל לית ליה הא [11] דאמר דעבדים נשתלחו למישן מדקאמר לא חשו לה משום עבדות: **לעולם אימא לך שמואל הוא דאמר לטובה.** דלית ליה הא דנשתלחו עבדים למישן והאי דקאמר לא חשו לה משום עבדות שמואל לטעמיה דאמר עבד שאין לו לרבו רשות עליו אין קרוי עבד והכי נמי מאחר שגזלום מהם ונתייאשו מהם זהו [12] הפקר כדאמרינן בגיטין (דף לט:) נתייאשתי מפלוני עבדי ומשום לשון הפקר נקט לה דכיון דאתייאש ליה מייניה פקע ליה רשותיה: **ואינו צריך גט שיחרור.** להיות מותר בישראל: **זו דברי רבי מאיר.** מתני' דקתני דעלו פסולין לארץ ישראל ומשמע דאין כל הארצות בחזקת מיוחסות חוץ מבבל בגבל כדאמר בריש פירקא (לעיל דף סט:) דמסייע ליה לרבי אלעזר דקאמר ייחס עזרא את בבל: **ממזוייתא.** ואין מחזיק בחוץ גבולי בבל האמורים לענין יוחסין: **והא בי רב כהנא לא מתנו לה הכי.** משמיה דשמואל אלא כדאמר לעיל כל הארצות בחזקת פסולות ואמר רב יהודה אמר שמואל כל הארצות עיסה: **דרב זביד מנהרדעא.** לאו היינו רב זביד קמתא: **ושב ממזר באשדוד.** יבדלו הממזרים מהם ושבו בפני עצמם: **ייתבון בית ישראל לרוחקן.** תרגום של ושב: **דהוו דמיין כה לנוכראין.** תרגומו של ממזר. והכי קאמר ושב העם שהיה מנוכר מגבול אלו ונטרד כממזר באשדוד גם הוא מגבול ארץ ישראל ויהושע חלקה להם אע"פ שלא נכנסה בימיו דכתיב (יהושע יג) אתה זקנת באת בימים והארץ נשארה הרבה מאד לרשתה וקא חשיב ואזיל חמשת סרני פלשתים העזתי והאשדודי וגו': **לוורי לוורי.** חבורות חבורות. ל"א קולרין קולרין והוא לשון מעשה בקולר של בני אדם דסוף ימות (דף קכב.): **גר נושא ממזרת.** דקסבר קהל גרים לא איקרי קהל והולד ממזר דכתיב [10] לו הלך אחר פסולו: **לא ישא ממזרת.** קסבר דקהל גרים איקרי קהל: **מוחרים בכהנת.** ואע"פ שהכהנים אסורים בגיורת ומשוחררת וחללה דקסבר לא הוחזרו כהנות כשירות להנשא לפסולין לאותן שהפסול אינו מוחזר עליהן כגון אלו: **חמשה קהלי כתיבי.** גבי אזהרת פסולי יוחסין לא יבא ממזר בקהל ה' (דברים כג) לא יבא לו בקהל (שם) לא יבא עמוני ומואבי בקהל (שם) לא יבא להם בקהל (שם) דור שלישי יבא להם בקהל דמצרי ואדומי (שם) וקהל דגבי פלוע דכתיב (שם) לא תביא לגאו מן פסולי יוחסין קא משתעי:

חד

עין משפט נר מצוה

בר א מיי' פ"ח מהל' עבדים הל"י"ב וכיב"י בגיטין לט. דלריך ג"ש] סמג לאוין קמ טוש"ע יו"ד סי' רפז סעי' סד:

ב ומיי' פי"ב מהל' מלכים הל"ע טוש"ע אה"ע סי' ב סעיף ה נהגה]:

בה ג מיי' פט"ו מהל' איסורי ביאה הל"ז סמג לאוין קיז טוש"ע אה"ע סי' ד סעי' כב:

בו ד מיי' שם פי"ט הלכה יא סמג שם טוש"ע אה"ע סי' ז סעי' כב:

מוסף תוספות

א. (מפרש מה הוקשה לר"י) ולא נהירא דהתוא דהתם היה תלמידו של רבא והאיך יתכן שנימול ביום שמת רבי והיה תלמידו של רבא הא אמרינן ביום שמת רבי נולד רב יהודה וביום שמת רב יהודה נולד רבא וכו'. תוס' הרא"ש ור"י מהרש"א. **ב.** דהתוא פסול הגוף. ריטב"א.

תוס' ר"י הזקן

זו דברי ר' מאיר. מתני' דתני דעלו פסולין לארץ ישראל דמשמע דאין כל ארצות בחזקת כשרות חוץ מבבל. נושא ממזרת. דלא איקרי קהל. הילכך אינהו [לא הוו בכלל] לא יבא ממזר בקהל ה'.

תורה אור השלם

1. וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשָּׁמֶשׁ וְאֶל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זוֹרֵחַ הוּא שָׁם:
קהלת א ה

2. וְנֵר אֱלֹהִים טֶרֶם יִכְבֶּה וּשְׁמוּאֵל שֹׁכֵב בְּהֵיכַל יְיָ אֲשֶׁר שָׁם אֲרוֹן אֱלֹהִים:
שמואל א ג ג

3. פְּרִשָׂה צִיּוֹן בְּיָדֶיהָ אֵין מְנַחֵם לָהּ צִוָּה יְיָ לְיַעֲקֹב סְבִיבָיו צָרָיו הָיְתָה יְרוּשָׁלִַם לְנִדָּה בֵּינֵיהֶם:
איכה א יז

4. וַיְהִי כַּהִנְבֵּאִי וּפִלְטִיָּהוּ בֶן בְּנָיָה מֵת וָאֶפֹּל עַל פָּנַי וָאֶזְעַק קוֹל גָּדוֹל וָאֹמַר אֲהָהּ אֲדֹנָי יְיָ כָּלֶה אַתָּה עֹשֶׂה אֶת שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל:
יחזקאל יא יג

5. וַתִּשָּׂא אֹתִי רוּחַ וַתָּבֵא אֹתִי אֶל שַׁעַר בֵּית יְיָ הַקַּדְמוֹנִי הַפּוֹנֶה קָדִימָה וְהִנֵּה בְּפֶתַח הַשַּׁעַר עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה אִישׁ וָאֶרְאֶה בְתוֹכָם אֶת יַאֲזַנְיָה בֶן עַזּוּר וְאֶת פְּלַטְיָהוּ בֶן בְּנָיָהוּ שָׂרֵי הָעָם:
יחזקאל יא א

6. וַיָּבֵא אֹתִי אֶל חֲצַר בֵּית יְיָ הַפְּנִימִית וְהִנֵּה פֶתַח הֵיכַל יְיָ בֵּין הָאֻלָּם וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ כְּעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה אִישׁ אַחֲרֵיהֶם אֶל הֵיכַל יְיָ וּפְנֵיהֶם קֵדְמָה וְהֵמָּה מִשְׁתַּחֲוִיתָם קִדְמָה לַשָּׁמֶשׁ:
יחזקאל ח טז

7. וְכָל עֶבֶד אִישׁ מִקְנַת כֶּסֶף וּמַלְתָּה אֹתוֹ אָז יֹאכַל בּוֹ: שמות יב מד

8. וַזָּרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם מִכֹּל גִּלּוּלֵיכֶם אֶטְהַר אֶתְכֶם: יחזקאל לו כה

9. וְיָשַׁב מַמְזֵר בְּאַשְׁדּוֹד וְהִכְרַתִּי גְאוֹן פְּלִשְׁתִּים: זכריה ט ו

הגהות הב"ח

(א) גמ' מלמד שהיו מתרחיצין בלפי מטה ומפריעין עצמם בלפי:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' כשמת רבא נולד רב אשי. הרמב"ם בהקדמת מאמרו היה לו הגילוקא עד שלא מת רבא נולד רב אשי וכ"כ בעל תלמוד דף יא ע"ב:

מוסף רש"י

כגון הומניא לפום נהרא. כהומניא יושים הם ומצירין לבני פום נהרא, שהם ישראל עניים (בבמות מז:). מנשמע שנאמר רפניהם קדמה כו'. שהיו עומדים פתח היכל כדכתיב בריש דקרא והנה פתח היכל ה' בעשרים וחמשה איש, ולא הוה ליה למיכתב אלא ופניהם קדמה ומנילא ידענא דאחוריהם אל היכל ה', שהיכל הוא במערב ופתחו בכותל מזרחי (סוכה נג:). שהיו מפריעין. רע"ב. המפקיר עבדו יצא לחירות. מלהשתעבד לרבו עוד (גיטין לח:).

ג) יומא לח:, **ב)** יבמות נח: ע"ש שהיא רב, [בכת"י: אמר רב יהודה אמר רב], **ג)** [בכ"י: ניקוס מקמן. וע"ל ניקוס קמן. (רש"ס)], **ד)** סוכה נג: יומא עז., **ה)** [בכת"י: פורענין ומתרחין כלפי מטה. וכע"ז בימא ובסוכה. (ושם לא הוגה בכ"ח מידו)], **ו)** [לעיל עא ע"ב], **ז)** יבמות מח. מיר סב: גיטין לח:, **ח)** [לקמן עו:], **ט)** תוספתא דקידושין פ"ה ה"ה, **י)** [בכת"י: רב], **כ)** [ע' תוס' דשנהדרין עו: ד"ה שור ושם לא: יומ' זבחים מה. ד"ה הלכתא], **ל)** [בס"ת ליתא קולרין], **מ)** תוספתא קדושין פ"ה ה"ג [לעיל לא ע"ב], **נ)** [בכת"י ודפו"ר עוסף: והולך ממזר. וכל"ל ר"ש מדעפוי], **ס)** [בכ"י שבעב"י: דהתא], **ע)** [ע' תענית כ ע"ב], **פ)** [בעמוד א], **צ)** [בכ"י שבע"י: לעבדיתו. (שם תענית דנבוכדנצר), **ק)** [בדפו"ר וכע"י: שהוא], **ר)** [ל"ל דאמרינן. [בדפו"ר דאמר], **ש)** [ל"ל הפקרם, [בדפו"ר הפקר], **ת)** [דברים כג, ג, וע' יבמות עח ע"א], ולעיל סט ע"א], **א)** [ע"ש בתוס' ד"ה אמר ליה], **ב)** [וע"ע תוס' בתענית כ: ד"ה א"ל], **ג)** [גרלה דיש להוסיף בקונטרס].

חד לכהנים. מדהוה מצי למיכתביהו לכולהו בחדא אזהרה וחד קהל לא יבא ממזר ועמוני ומואבי בקהל גם דור עשירי לא יבא להם ב)בקהל עד עולם וגבי מצרי ואדומי דור שלישי יבא להם בכם: **חד לקהל לכהנים וחד לקהל לוים וחד לקהל ישראלים.** דאי הוה כתיב חד ה"א לכהנים קאמר אבל לוים מותרים ואי כתיב תרי ה"א לוים וכהנים אבל ישראלים לא: **וחד למישרי ג)ממזרת בשתוקי.** אע"פ שזה ודאי וזה ספק לא מיישינן שמא זה כשר ואסור לישא ממזרת דהכי דרשינן בקהל ודאי הוא דלא יבא ממזר הא בקהל ספק כגון שתוקי יבא: **וחד למישרי שתוקי בישראל.** דדרשינן הכי ממזר ודאי הוא דלא יבא בקהל הא ממזר ספק יבא ודקתני מתני' שתוקי פסול הוא מדרבנן כדלקמן שמא יש אחותו מאביו: **קהל גרים לא איקרי קהל.** דלא אייתר לן קרא לקהל גרים: **מחד קהלא נפקי.** דשבט אחד הם ואין לקרות קהל אלי השבט: **הני נמי תרי קהלי נינהו.** גבי כהנים ולוים אינטריכו תרי קהלי לדרשה ואפי' הכי אייתר להו חד לקהל גרים: **ממזר בשתוקי ושתוקי בישראל מחד קרא נפקי.** חד מקהל ודאי וחד מממזר ודאי דהכי דרשינן לא יבא ממזר ודאי בקהל ודאי הא ממזר ספק בקהל ישראל ודאי או ממזר ודאי בקהל ספק יבא: **ואיבעיא לימא הני נמי תרי קהלי נינהו.** כלומר להנך תרתי דרשות תרי קהלי אינטריכו ואי לא אייתר קרא לא הוה דרשינן ממזר ודאי הוא דלא יבא הא ספק ממזר יבא אלא הוה אמרינן ככל שאר ספיקי איסור על הודאי אזהרת ודאי לנקות עליו ועל מ)אזהרת ספק אזהרת ספק לאיסורא: **הקהל תוקה אחת לכם ולגר.** למה לי למכתב קהל הכא אלא למימר דגר אקהל קאי ולאשמועינן דאיקרי קהל: **לא הוזהרו כשירות.** כהנות: **לינשא לפסולין.** לפסולי הוה גר חלל משומרר שהכהנים הוזהרו על בנותיהם והם לא הוזהרו עליהם מלישא אותן אבל לפסולין שהאנשים הפסולין הוזהרו עליהן מלישא אותן כגון ממזרין או נתינים אף הנשים הוזהרו עליהם דהשתא הכתוב אשה לאיש ולא לכל עונשין שבתורה [לעיל לה, אן], והכי איתא ביש מותרות [יבמות פד. בן. **רוב כשרים אצלה.** רוב העולם כשר אצל פנויה, שאין הולד ממזר אפילו מעובד כוכבים ועבד שאין ממזר אלא מקרובים. אינהו לגבה. הבועל אצלה. מאי אמרת. לפסול אותם דילמא אזלא לגבייהו וזה הקרוב נשאר במקום קביעותו. [שתוקין] שתוקין [לא ישא]. ורבנן שרו ספקן בספק.ס) אשת איש. אע"פ שרוב פסולים אצלה אם נבעלה לפסול לה הולד אינו ממזר דרוב בעילות אחר הבעל. ס) ואם ילדה ממזר אינה משליכתו שיכולה לומר מבעלי הוא.

[**וחד** למישרי שתוקי בישראל. תימה היכי מידרש שתוקי בישראל מיתורא דקהל[א] וי"ל דמקיש ממזר לקהל מה גבי קהל ממעטינן קהל ספק ה"נ גבי ממזר ממעטינן ממזר ספק. ת"י]:

אלא מעתה שתוקי שתוקית לא ישא. קשה דמשמע דפשיטא ליה דמותר בה ובפרק המולן (יבמות דף נז.) אמר דרבא גופיה ס"ל כר"א דאמרי' ס)לאמר ספיקן ב) אסור וי"ל דהתם קאמר רבא אליביה אבל הכא דקאמר מ"ט אמרו שתוקי פסול קא בעי אליבא דר"ע: **מאי איכא** מיעוט ארוסות כו'. תימה דמשמע טעמא דליכא למיחש משום דהוה מיעוט ולא יודעין שמארוסה היא הא אם אינו יודעים שמארוסה היא ולאי איכא לאחזוקי בממזרות ולא היא דאפילו יודעין שמארוסה היא לא הוי ממזר דהא אמרי' (לקמן דף עה.) ארוסה שעיברה הולד כשר ב) ועוד קשה ק)דמאי קאמר ומיעוט שהלכו בעליהם למדינת הים דהאי נמי יש לנו להכשירו דשמא בא על ידי שם ושימש כי הוה עובדא ר) (בירושלמי) דאמרה דשמואל שהלך למדינת הים ובא על ידי שם ושימש והוליד את שמואל ויש לומר דהכא איכא ריעותא שהשליכתו ג) ואם אינו יודעים שהוא מארוסה מחזקינן ליה בודאי ממזר שאם היה מן הארוס לא היתה משלכת אותו שהרי נאמנת עליו לומר שהוא מן הארוס, תוס' הרא"ש (ועי' שם שמארוך בזה.); וכן יש לתרץ דקאמר ומיעוט שהלכו בעליהם למדינת הים דהואיל והשליכתו ודאי ממזר הוא. תוס' טוך.

חד לכהנים וחד ללוים וחד לישראלים וחד למישרי ממזר בשתוקי וחד למישרי שתוקי בישראל[ו] קהל גרים לא איקרי קהל ורבי יהודה כהנים ולוים מחד קהל נפקי אייתר ליה ז)לקהל גרים ואיבעית אימא ה"נ תרי קהלי נינהו ממזר בשתוקי ושתוקי בישראל מחד קהל נפקא [1]לא יבא ממזר בקהל ה' ממזר ודאי הוא דלא יבא הא ממזר ספק יבא בקהל ודאי הוא דלא יבא הא בקהל ספק יבא ח) ואיבעית אימא הני נמי תרי קהלי נינהו וטעמיה דרבי יהודה מהכא [2]הקהל חוקה אחת לכם ולגר הגר ולרבי יוסי חוקה אחת הפסיק הענין אחד גר ואחד עבד משוחרר וחלל מותרין בכהנת מסייעא ליה לרב דאמר רב יהודה ט)אמר רב א"לא הוזהרו כשירות להנשא לפסולים דרש ר' זירא במחוזא גר מותר בממזרת רגמוהו כולי עלמא באתרוגייהו אמר רבא מי איכא דדריש מילתא כי האי בדוכתא דשכיחי גיורי דרש רבא במחוזא גר מותר בכהנת טענוהו בשוראי הדר דרש להו גר מותר בממזרת אמרו ליה אפסידתא לקמייתא אמר להו דטבא לכו עבדי לכו אי בעי מהכא נסיב ואי בעי מהכא נסיב והילכתא גר מותר בכהנת ומותר בממזרת מותר בכהנת לא הוזהרו כשירות להנשא לפסולים ומותר בממזרת כרבי יוסי: אלו הן שתוקי כל שמכיר: אמר רבא דבר תורה שתוקי כשר מאי טעמא רוב כשרים אצלה ומיעוט פסולין אצלה ואי אזלי אינהו לגבה ט)ב כל דפריש מרובא פריש מאי אמרת דילמא אזלה איהי לגבייהו הוה ליה קבוע י)וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי והתורה אמרה לא יבא ממזר ד)ממזר ודאי הוא דלא יבא הא ממזר ספק יבא בקהל ודאי הוא דלא יבא הא בקהל ספק יבא ומה טעם אמרו שתוקי פסול גזירה שמא ישא אחותו מאביו אלא מעתה שתוקי שתוקית לא ישא שמא ישא אחותו מאביו כל כי הני מזנו ואזלי בת שתוקית לא ישא שמא ישא אחותו מאביו אלא לא שכיחא ה"נ לא שכיחא ה"אלא י)מעלה עשו ביוחסין ואמר רבא דבר תורה אסופי כשר מאי טעמא אשת איש בבעלה תולה מאי איכא מיעוט ארוסות ומיעוט שהלך בעליהם למד"ה כיון דאיכא י)פנויה ואיכא נמי דמחמת רעבון הוה פלגא ופלגא והתורה אמרה לא יבא ממזר בקהל ה' ממזר ודאי הוא דלא יבא הא ממזר ספק יבא בקהל ודאי הוא דלא יבא הא בקהל ספק יבא ומה טעם אמרו אסופי פסול מ)שמא ישא אחותו מאביו אלא מעתה אסופי אסופית לא ישא שמא ישא אחותו בין מאביו בין מאמו כל הני שדי ואזלי בת נ)אסופי לא ישא שמא ישא אחותו אלא לא שכיח ה"נ לא שכיח אלא מעלה עשו ביוחסים אמר ס)רבא בר רב הונא מ)מצאו מהול אין

אסור. דקהל גרים אקרי קהל. ופי' לפסולים. (שבכהנים) [שהכהנים] הוזהרו על בנותיהם והם לא הוזהרו בבהנה, אבל לפסולים שהאנשים הפסולים הוזהרו עליהם מלישא אותם כגון ממזר או פסול אף הן הוזהרו דהשתא הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה [לעיל לה, אן], והכי איתא ביש מותרות [יבמות פד. בן. **רוב כשרים אצלה.** רוב העולם כשר אצל פנויה, שאין הולד ממזר אפילו מעובד כוכבים ועבד שאין ממזר אלא מקרובים. אינהו לגבה. הבועל אצלה. מאי אמרת. לפסול אותם דילמא אזלא לגבייהו וזה הקרוב נשאר במקום קביעותו. [שתוקין] שתוקין [לא ישא]. ורבנן שרו ספקן בספק.ס) אשת איש. אע"פ שרוב פסולים אצלה אם נבעלה לפסול לה הולד אינו ממזר דרוב בעילות אחר הבעל. ס) ואם ילדה ממזר אינה משליכתו שיכולה לומר מבעלי הוא. תוס' טוך.

רוב כשרים אצלה. דכיון דמכירים את אמו דפנויה היא רוב העולם כשרים אצלה שאין הרוב ממזרים וקרובים שהולד מהם ממזר ואף עובד כוכבים ועבד אם ס)גא עליה אין הולד ממזר ע): **ומיעוט פסולין.** כגון ממזרין וקרובין: **ואי דאזלי אינהו לגבה.** ואם בבעילה זו הלך הבועל אצלה דהשתא גד ליה ממקום קביעתו ואין לדונו בתורת קבוע שהוא נדון כמחצה על מחצה יש לנו לומר כל דפריש מרובא פריש והולד כשר: **מאי אמרת.** מאיזה טעם תבא לפוסלו דילמא אזלה איהי כו' אין זה אלא ספק והתורה אמרה ממזר ודאי הוא דלא יבא הא ממזר ספק יבא: **כל כי הני מזנו.** בתמיה וכי כל בעילות הנמצאות נטיל על אביו של זה לומר הוא הוליד כל שתוקי העיר: **כם שתוקים.** שנולדה על ידי נשואין שנשאת למותר לה: **לא ישא.** שתוקי שמא בנו של בעל השתוקית הוא(ס) שבא על אמו של זה תחלה בזנות ואח"כ נשא שתוקית: **אלא לא שכיח.** מסקנא דקושיא היא אלא להכי לא מייתינן משום דלא שכיח שתנשא לו אחותו. אי נמי שתוקי מילתא דלא שכיחא ומילתא דלא שכיחא לא גזרו בה רבנן וזה עיקר: **דבר תורה אסופי כשר.** אע"פ שאין מכירים את אמו ויתום שמא מאשת איש שנבעלה לאחר דרוב פסולין אצלה ליכא למימר הכי: **מאי טעמא אשת איש בבעלה תולה.** אם ילדה ממזר איכא משליכתו לפי שיש לה לומר מבעלי הוא: **מאי איכא.** לאחזוקי בממזרות איכא מיעוטא שהן ארוסות ואין להם לתלות בבעל או נשואות שהלכו בעליהן למדינת הים כיון דאיכא נמי למימר של פנויה הוא וכשר או של אשה מבעלה והשליכתו אמו מחמת רעבון: **שמא ישא אחותו מאביו.** דאחותו מאמו ליכא למיחש כיון דמכירין את אמו שהיא בחזקת כשירה לא מספקינן לה במזנה לומר שהוא שהיה בנה והשליכתו: **כל הני שדי ואזלי.** וכי כל בנים שהיו לה השליכה שנחזיק כל הנאספים בני אם אחת ובספק בני אב אחד ומשמי אמהות נמי לא כדאמר לעיל כל הני מזנו ואזלי: **בם אסופי.** מן הנשואין שמא בעל האסופית הוא אביו:

מין

עין משפט נר מצוה

כז א מיי' פ"ע מהל' איסורי ביאה הלכה יא סמג לאוין קכח טוש"ע אה"ע סי' ז סעי' כב וסי' ג סעי' ג:

ב [מיי' שם פי"ח הל"ד טוש"ע אה"ע סי' ו סעי' יח]:

כח ג מיי' שם הלכ"ו טוש"ע שם סעי' יח:

כט ד ה מיי' שם פ' טו הל' כא:

ל ו מיי' שם הל' לא טוש"ע אה"ע סי' ד סעי' לא:

מוסף תוספות

א. בשלמא הא דשרינן ממזר בשתוקי ניחא דדרשינן בקהל ודאי הוא דלא יבא אבל למישרי שתוקי בקהל ודאי היכי מפיק מיתורא דקהל. תוס' הרא"ש. ב. בתוס' טוך כתוב בשינוי לשון: דרב ושמואל דפליגי לקמן בארוסה שעיברה לתרוייהו לא חשיב ודאי ממזר דמאן דשרי ליה בממזרת היינו משום דלית ליה דר' אלעזר דספקן בודאן אסור. (ועי' רש"ש). ג. שאם היה מן הארוס לא היתה משלכת אותו שהרי נאמנת עליו לומר שהוא מן הארוס, תוס' הרא"ש (ועי' שם שמארך בזה.); וכן יש לתרץ דקאמר ומיעוט שהלכו בעליהם למדינת הים דהואיל והשליכתו ודאי ממזר הוא. תוס' טוך.

תוס' ר"י הזקן

מוסף רש"י

הגהות הב"ח

תורה אור השלם

1. לא יָבֹא מַמְזֵר בִּקְהַל יְיָ גַּם דּוֹר עֲשִׂירִי לֹא יָבֹא לוֹ בִּקְהַל יְיָ: דברים כג ג
2. הַקָּהָל חֻקָּה אַחַת לָכֶם וְלַגֵּר הַגָּר חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם כָּכֶם כַּגֵּר יִהְיֶה לִפְנֵי יְיָ: במדבר טו טו